

VERGİ KAÇIRMA ÜZERİNE YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN VOSVIEWER İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ACADEMIC STUDIES ON TAX EVASION WITH VOSVIEWER

Erdoğan Ceylan

Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Osmaneli Meslek Yüksekokulu, Türkiye
e-mail: erdogan.ceylan@bilecik.edu.tr

Öz

Bu çalışmanın amacı, vergi kaçırma kavramı üzerine yapılan akademik çalışmaların temel bibliyometrik analizinin yapılması ve bağlantı haritalarının çıkarılmasıdır. Araştırma sonucunda vergi kaçırma kavramına yönelik çalışmaların bütüncül bir bakış açısı ile okuyucuların dikkatine sunulması hedeflenmektedir. Çalışmada, Web of Science veri tabanında son 30 yıl içinde (1995-2024) yayınlanan makaleler araştırma kapsamına dahil edilmiş ve 1.910 yayın veri setini oluşturmuştur. Veri setinin analizi Vosviewer programı yardımıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda; en çok eserin 2020 yılında yayımlandığı, en çok yayın yapanlar bakımından, ülke bazında Amerika, dergi bazında Journal of Public Economics, yayıncı bazında Elsevier, bilim alanı bazında ekonomi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, en üretken yazar Colin C. Williams, en etkili yazar James Alm, bağlantı gücü en yüksek yazar Erich Kirchler olarak tespit edilmiştir. Vergi kaçırma kavramı ile en sık kullanılan anahtar kelime vergi uyumu olarak belirlenmiştir. Bulgular, vergi kaçırma kavramına yönelik araştırmaların sürekli artış gösterdiğini ve zaman içinde farklı bilim alanları kapsamında incelemeye konu olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Vergi Kaçırma, Vergi Kaçakçılığı, Vergi Uyumu, Vergi Ahlakı, Bibliyometrik Analiz

Citation/Atıf: CEYLAN, E. (2025). VERGİ KAÇIRMA ÜZERİNE YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN VOSVIEWER İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ. İZMİR SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER DAYANIŞMA DERGİSİ. 8(1): 1-14, DOI: 10.69599/izd.2731

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Erdoğan Ceylan
E-mail: erdogan.ceylan@bilecik.edu.tr

Bu çalışma, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Abstract

The aim of this study is to conduct basic bibliometric analysis of academic studies on the concept of tax evasion and to create network maps. As a result of the research, it is aimed to present studies on the concept of tax evasion to the attention of readers with a holistic perspective. In the study, articles published in the Web of Science database in the last 30 years (1995-2024) were included in the scope of the research and constituted a data set of 1,910 publications. The analysis of the data set was carried out with the help of the Vosviewer program. As a result of the research; It was determined that the most works were published in 2020, and in terms of the most published ones, America was determined by country, Journal of Public Economics by journal, Elsevier by publisher, and economics by field of science. In addition, Colin C. Williams was determined as the most productive author, James Alm as the most influential author, and Erich Kirchler as the author with the highest connection power. The most frequently used keyword for tax evasion was determined as tax compliance. The findings show that research on the concept of tax evasion has been constantly increasing and has been subject to examination within the scope of different scientific fields over time.

Keywords: Tax Evasion, Tax Compliance, Tax Morale, Bibliometric Analysis

1. GİRİŞ

Devletlerin kamu gelirleri içerisindeki en önemli kaynaklardan biri vergilerdir. Vergilendirme uygulamasının kökeni, Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarına kadar uzanmakta olup, MÖ 3500'lü yıllara ait Sümer tabletlerinde vergiye ilişkin kayıtlar bulunmaktadır (Çelikkaya, 2013: 5). İlk dönemlerde, vergiler toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik gönüllü katkılar şeklinde ortaya çıkmıştır ve vergi yükümlülükleri takas, bağış, mal veya hizmet (kölelik) gibi çeşitli formlarda yerine getirilmiştir. Ancak, zamanla artan nüfus, toplumsal gereksinimlerin genişlemesi, doğal kaynakların azalması ve savaşlar gibi unsurlar nedeniyle vergilendirme yükümlülüğü zorunlu hale gelmiştir (Sirkeci ve Abdula, 2015: 1240-1242). Geçmişten günümüze değin vergi, genel olarak kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamak amacıyla alınsa da vergi yükümlülükleri, kamu hizmetlerinden elde edecekleri faydadan çok, verginin kendi üzerlerindeki mali yükünü sorgulamaktadır (Ömercioğlu, 2018: 50). Verginin bireyler üzerindeki olumsuz etkileri, bazılarını yasa dışı yollarla vergi yükümlülüğünden kaçınmaya yönlendirmektedir (Dayıoğlu, 2018: 127). Tarihteki birçok toplumsal ayaklanma ve savaşın temelinde ağır vergilendirme politikalarının yer aldığı bilinmektedir. Vergilere karşı direnişler kimi zaman

vergi reformlarının gerçekleşmesini sağlarken, kimi zaman ise iktidar yöneticilerinin çöküşüne veya değişmesine yol açmıştır. Vergilendirme sistemine dair ilk kapsamlı yasal düzenlemeler, merkezi yönetim anlayışının gelişmeye başlamasıyla Mezopotamya'da, Hammurabi Kanunları çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu düzenlemelerde verginin bireylerin ödeme gücüne uygun şekilde tahsil edilmesi öngörülmüştür (Sirkeci ve Abdula, 2015: 1243). Feodal dönemde aynı ve emek esaslı vergilerin yanı sıra mal satışlarından alınan vergiler de uygulanmaya başlamış ve halkın vergilere rıza göstermesi ilkesinin önemi vurgulanmıştır (Çelikkaya, 2013: 5). Vergilendirme süreçlerine yönelik en önemli tarihsel gelişmelerden biri, 1215'te İngiltere'de Magna Carta'nın imzalanması ile gerçekleşmiş ve böylece kralın sınırsız vergi koyma yetkisi, soyluların ve din adamlarının onayına tabi kılınarak ilk anayasal sınırlama getirilmiştir (Öncel ve diğ., 2014: 8). Tarih boyunca vergi düzenlemeleri çeşitli toplumların ekonomik ve sosyal yapılarıyla uyumlu hale getirilerek geliştirilmiş olsa da, bazı vergi uygulamaları toplumsal tepkilere yol açmış ve zaman zaman kitlesel direniş biçiminde tezahür etmiştir (Dayıoğlu, 2018: 41-42). Bu tepkiler, yasal çerçevede gerçekleşen vergi kaçınma davranışları ile yasa dışı nitelikteki vergi kaçırma eylemleri olarak iki farklı kategoride incelenebilir (Saruç, 2013: 41). Vergi kaçırmaya yönelik

kitlesel direnişler ve hukuka aykırı sivil itaatsizlikler suç unsuru teşkil eden tepkilere örnek gösterilebilir. Bu örnekler tarih sahnesinde yalnızca belirli dönemlerde görülmüştür. Vergi kaçırma olgusu ise vergilendirmenin tarihi kadar eski bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır ve az veya çok vergi kaçırmanın olmadığı bir ülke ve döneme rastlanmamaktadır. Günümüzde vergiye ilişkin uygulamaların artması ve vergilerin kamu gelirlerinde temel kaynak haline gelmesiyle birlikte, vergi kaçırma meselesi hem akademik hem de idari çevrelerde giderek artan bir önem kazanan konu haline gelmiştir (Mutluer, 1979: 38). Vergi kaçırma kavramı, farklı bakış açılarıyla incelenen disiplinlerarası ve küresel ölçekte ilgi çeken bir konu olmasına rağmen, literatürde daha önceden araştırılmış ve bibliyometrik olarak analiz edilmiş çok az araştırma katkısı bulunmaktadır. Dört bölümden oluşan bu çalışmanın, ilk bölümünde vergi kaçırma kavramının kuramsal çerçevesi açıklanmış, ikinci bölümde bibliyometrik çalışmalar özelinde literatür taraması yapılarak özetlenmiş, üçüncü bölümde araştırma amacı, veri ve analiz araç ve yöntemlerini belirten araştırma metodolojisi açıklanmış, dördüncü ve son bölümde ise detaylı bulgulara yer verilmiş ve yorumlanmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Vergilendirmenin bireyler üzerindeki mali yükü, vergiye yönelik olumsuz algıların oluşmasına neden olmakta ve bu durum, bireyleri etik açıdan sorgulanabilir davranışlara yönlendirebilmektedir. Bu bağlamda, bireylerin vergi yükümlülüğünden kaçınma eğilimleri, yasal çerçevede veya yasa dışı yollarla şekillenebilmektedir ki, bu durumun en yaygın örneği vergi kaçırma olgusudur (Dayıoğlu, 2018: 127-128). Vergi kaçırma, vergilendirilmeye tabi olan işlemler, ekonomik faaliyetler veya kaynaklara ilişkin olarak, vergiye konu olay gerçekleşikten sonra, vergi kurallarına aykırı biçimde vergi idaresinden gizlenmesi, eksik beyan edilmesi veya tamamen ödenmemesi sonucunu doğuran çeşitli yöntemleri içermektedir (Kirchler ve diğ., 2003: 535). Vergi kaçırma, disiplinlerarası bir fenomen olarak ele alınmakta ve ekonomi, işletme, hukuk, psikoloji ve sosyoloji gibi farklı alanlardan araştırmacılar tarafından incelenmektedir. Allingham ve Sandmo (1972), bu olguyu ekono-

mik perspektiften değerlendiren öncü akademisyenler arasında yer almakta olup, geliştirdikleri “Beklenen Fayda Modeli” çerçevesinde mükelleflerin vergi beyan süreçlerini, olası ceza tehdidi ve kaçırılan verginin getirisini hesaplayarak optimize ettiğini ileri sürmüşlerdir (Allingham ve Sandmo, 1972: 324). Bu modele getirilen en önemli eleştirilerden biri, Yitzhaki’nin (1974) çalışmasıdır. Yazar, vergi oranlarının artırılmasıyla kaçırılan verginin azalacağı tezini öne sürerek, cezanın kaçırılan miktara doğrudan uygulanmasının caydırıcılığı artıracağını savunmuştur (Yitzhaki, 1974: 201). Vergi kaçırma olgusunun yalnızca ekonomik faktörlere dayandırılmayacağı görüşü, Kahneman ve Tversky’nin (1979) “Beklenti Teorisi” ile desteklenmiştir. Bu teoriye göre, bireyler, yalnızca rasyonel maliyet-fayda analizleri ile değil, aynı zamanda psikolojik ve etik faktörlere dayalı kararlar alarak vergi ödeme veya vergi kaçırma eğiliminde bulunmaktadır (Kahneman ve Tversky, 1979: 286). Torgler (2003) ise vergi kaçırma üzerine yapılan çalışmaların genellikle ekonomik temellere dayandığını, ancak sosyal, etik ve psikolojik faktörlerin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulayarak, bu unsurları içeren yeni modeller geliştirmeye çalışmıştır. Vergi kaçırma, literatürde sıkça vergi uyumu, vergi etiği ve vergi ahlakı kavramları ile birlikte ele alınmakta olup, toplumsal vergi bilinci ve kültürüyle yakından ilişkili bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Ömercioğlu, 2018: 37). Frey ve Torgler (2007) tarafından gerçekleştirilen ampirik araştırma, vergi bilincinin düşük olduğu toplumlarda vergi kaçırma eğiliminin daha yaygın olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda, bireylerin vergiye yönelik bilinç düzeylerinin artmasının, vergi uyumunun yükselmesine ve vergi kaçırma eğiliminin azalmasına katkı sağladığı gözlenmiştir (Hofmann ve diğ., 2017: 64). Vergi ahlakı, yasal düzenlemeler ve diğer çevresel faktörler de vergi kaçırma olgusunu doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, bireyin gelir seviyesi, uygulanan vergi oranları ve vergi idaresinin etkinliği gibi faktörler, vergiye uyumu belirleyen kritik unsurlar arasında gösterilmektedir (Song ve Yarbrough, 1978: 442-444). Bu değişkenler, farklı ülkelerde vergi kaçırma ve vergi uyumu eğilimlerinin şekillenmesinde önemli göstergeler olarak kabul edilmektedir (Vazquez ve Torgler, 2007: 4-5).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Bibliyometrik analiz yöntemiyle gerçekleştirilen ilk araştırmaya dair literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Al (2008), bibliyometrik analiz yönteminin ilk kez 1896 yılında Campbell tarafından gerçekleştirildiğini öne sürerken, Akgün ve Karataş (2017) ise bu yöntemin ilk örneğinin 1917 yılında Cole ve Eales tarafından anatomi alanında yapılan araştırma olduğunu belirtmektedir. Literatürde yaygın kabul gören görüş, Cole ve Eales'in çalışmasının bibliyometrik analiz yönteminin ilk örneği olduğu yönündedir. Bunun yanı sıra, uluslararası literatürde Hulme'nin 1923 yılında tarih bilimi alanında gerçekleştirdiği araştırma (Akgün ve Karataş, 2017: 21) ile Gross ve Gross'un 1927'de ABD'de bir kimya dergisinin kaynakçalarını değerlendirerek atıf analizlerini gerçekleştirdiği çalışma, bibliyometrik analiz yönteminin öncü uygulamaları arasında sayılmaktadır (Polat ve diğ., 2013: 275). Türkiye'de bibliyometrik analiz yöntemini kullanarak gerçekleştirilen ilk çalışma ise Kemal Özinönü tarafından 1970 yılında yayımlanan "Growth in Turkish Positive Basic Sciences" adlı çalışmadır. Bu çalışma, 1933-1966 yılları arasında temel bilimlerdeki bilimsel verimliliği ölçmeye yönelik bir analiz içermektedir. Türkiye'de bibliyometrik analiz yönteminin kullanımının son yıllarda giderek önem kazandığı ve bu alanda yapılan araştırma sayısının belirgin bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu durum, bibliyometrik analiz yönteminin akademik çalışmalar içinde yaygın bir araştırma aracı haline geldiğini ve bilimsel üretkenliği değerlendirme süreçlerine önemli bir katkısının olduğunu göstermektedir.

Vergi kaçırma kavramı, farklı bakış açılarıyla incelenebilen disiplinlerarası ve küresel ölçekte ilgi çeken bir konu olmasına rağmen daha önceden araştırılmış ve bibliyometrik olarak analiz edilmiş çok az araştırma katkısı bulunmaktadır. Türkiye'de yapılmış bir araştırma katkısına rastlanmayan literatür taraması sonucunda ulaşılan az sayıdaki çalışma ve araştırma bulguları aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Nevzorova ve diğ., (2016) 2013-2015 yıllarını kapsayan 301 eserin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Çalışmada, vergi kaçırma konusu kapsamında araştırma eğiliminin değişmedi-

ği en popüler konunun mevzuat değişiklikleri, en çok ilginin azaldığı konunun ise uluslararası vergileme olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, iş dünyası ve hükümet tarafından tartışılan konular ile bilimsel yayınların işlediği konular arasında tutarsızlıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bilimsel yayınlarda işlenen konuların gölge ekonomi, yolsuzluk, paravan şirketler, sosyal güvenlik katkıları olduğunu tespit edilmiştir.

Nevzorova ve diğ., (2017) Rusya'daki vergi reformu sonrasında vergi kaçırmaya yönelik çalışmaları analiz etmek amacıyla 2010-2019 yıllarını kapsayan 477 eserin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, vergi kaçırmanın Rusya'da çoğunlukla bir suç sorunu olarak anlaşıldığı, bu durumun, bilim insanlarının ve toplumun bir bütün olarak vergi kaçırmanın sosyo-demografik ve ahlaki-etik sorunlarıyla başa çıkmaya ve vergi kaçırmayı önlemek için kurumsal çevreyi ve piyasa koşullarını dikkate almaya hazır olduğunu vurgulamaktadır.

Alkausar ve diğ., (2021) Spocus veri tabanından 2009-2018 yıllarını kapsayan 1292 eserin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, vergi kaçakçılığı konusuyla ilgili çalışmaların batılı ülkelerce domine edildiğini, vergi kaçakçılığı sorununun vergi alanındaki akademisyenler arasında son yıllarda daha popüler hale geldiğini ve vergi kaçırma alanındaki yayınlarının son on yılda önemli derecede arttığını ortaya koymaktadır.

Buele ve Guerra (2021) Science Direct veri tabanından 2010-2019 yıllarını kapsayan 361 eserin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, vergi makamlarının verimliliğinin vergi kaçakçılığıyla ilgili en çok analiz edilen belirleyici faktör olduğunu, alana özgü yayınların %82'sinin Avrupa dergilerinde yayımlandığını, bunların %54'ünün aynı kıtadaki vaka çalışmalarına ait olduğunu, yazarların yarısının ekonomist olduğunu ve yayınların %54'üne ekonomi perspektifinden yaklaşıldığını ortaya koymaktadır.

Mansour ve diğ., (2023) Spocus veri tabanından 1998-2022 yıllarını kapsayan 978 eserin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Çalışma,

vergi kaçakçılığını anlama ve onunla mücadele etmede eğitimin önemli rolünü vurgulamaktadır. Araştırma sonuçları, kapsam dahilindeki çalışmaların ekonomi ve yönetim bilimleri konularıyla sınırlı olduğunu, yılda ortalama 233 eser yayınlandığını ve yayın başına 16 atıf yapıldığını, vergi kaçırma ile birlikte en sık tekrarlanan anahtar sözcüklerin vergi uyumu, yolsuzluk, gölge ekonomi ve vergi ahlakı olduğunu ortaya koymaktadır.

Barbu ve diğ., (2024) WOS veri tabanından 1975-2022 yıllarını kapsayan 1.456 eserin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, yayınlanan eserlerin 724 farklı dergiye dağıldığını, 98 ülkeden kaynaklandığını, Amerika'nın en üretken ülke olduğunu, Kamu Ekonomisi Dergisinin en üretken yayıncı dergi olduğunu, yüksek üretkenlik gösteren yazarların aynı zamanda güçlü bir iş birliği eğilimi gösterdiğini, vergi kaçırma ile ilgili konulara olan ilginin zamanla evrildiğini ortaya koymaktadır.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı nicel veriler ve nümerik ölçüm göstergeleri ile vergi kaçırma (tax evasion) kavramına ilişkin yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik analizinin yapılmasıdır. Çalışma sonucunda vergi kaçırma kavramına yönelik çalışmaların bütüncül bir bakış açısı ile araştırmacıların dikkatine sunulması hedeflenmektedir.

4.2. Veri ve Analiz

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan bibliyometrik analiz yöntemine dayanmaktadır. Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürde yayımlanmış çeşitli akademik çalışmaların, matematiksel ve istatistiksel teknikler kullanılarak sistematik bir şekilde incelenmesini sağlayan bir yöntemdir (Pritchard, 1969: 348). Bu yöntem, özellikle bilimsel dergiler olmak üzere kitaplar ve diğer akademik yayınların içeriklerinin analiz edilmesine yönelik en yaygın tekniklerden biri olarak kabul edilmektedir (Akgün ve Karataş, 2017: 20). Bibliyometrik analiz, farklı yaklaşımlar doğrultusunda uygulanabilir. Tanımlayıcı istatistiksel nitelikteki analizler, belirli yıllara

göre yayın sayılarının dağılımı, yazarların üretkenliği, konu eğilimleri gibi unsurları inceleyerek bilimsel üretimin genel dinamiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra, bir akademik eserin etkinliğini ve bilimsel etkisini değerlendirmek amacıyla atıf sayıları ve atıf ağları gibi ölçütler üzerinden gerçekleştirilebilir (McBurney ve Novak, 2002: 109). Son yıllarda, bibliyometrik analiz yöntemleri, bilimsel araştırmaların gelişimini değerlendirme, araştırma trendlerini belirleme ve belirli alanlardaki akademik iş birliklerini inceleme gibi amaçlarla geniş çapta kullanılmaktadır. Bu bağlamda, bibliyometrik analiz, bilimsel araştırma eğilimlerinin şekillendirilmesine katkı sağlamanın yanı sıra, akademik performansın ölçülmesi ve araştırma çıktılarının daha verimli değerlendirilmesine de olanak tanımaktadır.

Sosyal bilimler alanı literatüründe bibliyometrik analizler için Web of Science (WOS), Scopus, Dimensions ve Lens gibi farklı veri tabanlarından yararlanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada kullanılan veriler WOS veri tabanı ile sınırlandırılmıştır. WOS veri tabanının tercih sebebi, uzun atıf ve etki faktörü hesaplama geçmişi, yüksek etki faktörü ve itibarı, kolay arayüzü ve pratik kullanımından kaynaklanmaktadır. Ayrıca WOS veri tabanı, ileri düzey veri analizi için gelişmiş arama göstergelerine sahiptir ve çeşitli kontrol mekanizmaları kullanılmaktadır. Yayın etiği açısından nitelikli ve güvenilir çalışmalarını kapsamakta ve disiplinlerarası geniş bir veri koleksiyonuna erişim sağlamaktadır. Diğer veri tabanlarının kullanılmaması ise araştırmanın sınırlılığdır. Araştırma kapsamında, 10.02.2025 tarihinde, "tax evasion" anahtar sözcüğüyle WOS "tüm alanlar" seçilerek yapılan arama sonucunda 3.560 yayına ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin ilgili alan yazın kapsamında belirlenebilmesi amacıyla filtreleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda öncelikle yayınlanmış makale kriteri uygulanmıştır. WOS kategorisi olarak; ekonomi, işletme, iktisat, finans, maliye ve hukuk gibi 12 kategorik alan seçilmiş; mühendislik, mimarlık, sağlık, coğrafya, biyoloji gibi, ilgili olmayan 62 kategorik alan çıkarılmıştır. WOS endeksi olarak SSCI, SCI-Expanded ve ESCI dergileri belirlenmiş ve son 30 yıl içinde (1995-2024) yayınlanan makaleler esas alınmıştır. Yapılan daraltma ve

filtreleme sonucu 1.910 yayın veri setini oluşturmuştur. Bu araştırmanın veri seti önceki az sayıdaki diğer araştırmaların veri setinden daha geniş ve bu bakımdan literatüre katkı sunmaktadır.

Literatürde farklı analiz araçları kullanılarak yapılan bibliyografik çalışmalar bulunmasına karşın, bu çalışmada ölçüm güvenirliği ve görsel gücü dolayısıyla önceki araştırmalarda sıkça tercih edilen VOSviewer programı kullanılmıştır. VOSviewer programı seçilen araştırma konusu ve kavramlar kapsamında; yazar, eser, atıf sayısı, ülke, kurum, yayıncı, anahtar sözcük gibi farklı nicel verileri ve ilişki ağlarını ve ayrıca buna bağlı diğer yeni kavramları ve bağlantıları keşfetmek adına araştırmacılara güvenilir nicel veriler sunan güçlü bir analiz programıdır. Programın farklı görselleştirme olanakları bulunmaktadır ve bağlantı haritalamada çok boyutlu analiz imkânı sunmaktadır. Dolayısıyla veri setinin derinlemesine analizine olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmada, vergi kaçırma konusunda mevcut araştırmaların entelektüel yapısı nedir, vergi kaçırma kavramını içeren hangi temalar akademisyenler arasında popülerdir, ilgili konu kapsamında en çok araştırma yapılan bölgeler, en çok yayın yapan ülkeler, kurumlar, dergiler ve yayıncılar hangileridir, konuya ilişkin en çok katkıda bulunan yazarlar kimlerdir, yayınlardaki iş birliğinin mevcut durumu nedir, mevcut atıf kalıpları nelerdir, soruları ele alınarak cevap aranmıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Yıllar İtibariyle Yayınlanan Eser Sayısı

Araştırmada kapsamında yapılan frekans analizi ile yöntem bölümünde belirtilen kriterler doğrultusunda yapılan filtreleme sonucunda 1995-2024 yıllarını kapsayan dönem içinde 1.910 esere ulaşılmıştır. Yayınlanan eserlerin yıllar itibariyle artış gösterdiği gözlenmiştir. 155 yayın ile en çok eser üretilen yıl 2020, 10 yayın ile en az eser üretilen yıl 1995 yılı olarak belirlenmiştir (Grafik 1).

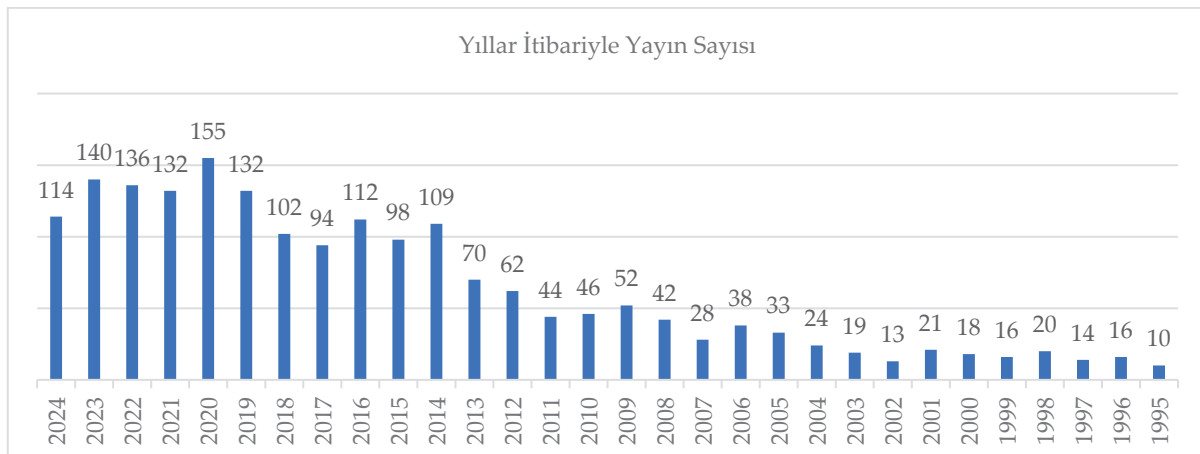
5.2. Yayınların Bilim Alanı, Araştırma Bölgesi ve Yayıncısı

Vergi kaçırma kavramıyla ilgili yapılan yayınlar bilim alanı bazında incelendiğinde ilk üç sırada; Ekonomi (1227 yayın), İşletme Finansmanı (288 yayın) ve Hukuk (181 yayın) alanlarının olduğu belirlenmiştir. Araştırmaların yapıldığı örneklem bölgesi kapsamında, ilk sırada Amerika (450 araştırma) ikinci sırada İngiltere (239 araştırma) ve üçüncü sırada Almanya (205 araştırma) olarak tespit edilmiştir. Yayıncı bazında en çok yayın yapanlar sırasıyla; Elsevier (428 yayın), Springer Nature (200 yayın) ve Wiley (183 yayın) olarak tespit edilmiştir (Tablo 1).

5.3. Yazarlara Ait Yayın Sayısı

Yazarlara ait yayın sayısını tespit etmek üzere yapılan frekans analizi sonucunda; en az 1 yayın yapan 3.191 yazar, en az 5 yayın yapan 53 yazar, en az 10 yayın yapan 9 yazar belirlenmiştir. En üretken ilk üç yazar incelendiğinde; ilk sırada 41 yayın ile Colin C. Williams, ikinci sırada 31 yayın

Grafik 1. Yıllar İtibariyle Yayın Sayısı

ile James Alm ve üçüncü sırada 26 yayın ile Erich Kirchler'in olduğu görülmektedir (Grafik 2).

5.4. Yazarlara Ait Atıf Sayısı

Yazarların aldığı atıflara yönelik yapılan frekans analizi sonucunda; en az 1 atıf almış 1.478 yazar, en az 100 atıf almış 80 yazar ve en az 500 atıf almış 9 yazar tespit edilmiştir. En etkili ilk üç yazar incelendiğinde; ilk sırada 1.424 atıf ile James

Alm, ikinci sırada 1.190 atıf ile Joel Slemrod ve üçüncü sırada 806 atıf ile Benno Torgler'in olduğu görülmektedir (Grafik 3).

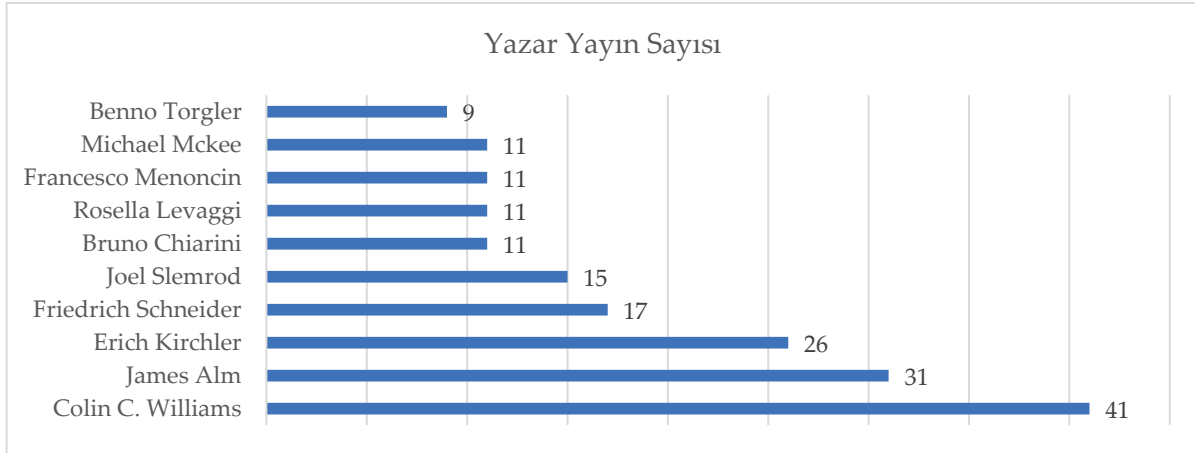
5.5. Ortak Yazar Analizi

Yazarların en fazla iş birliği yaptığı diğer yazarları belirlemek amacıyla en az 1 yayın ve en az 1 atıf kriteri belirlenerek ortak yazarlık analizi yapılmış ve yer paylaşımli ağ haritası oluşt-

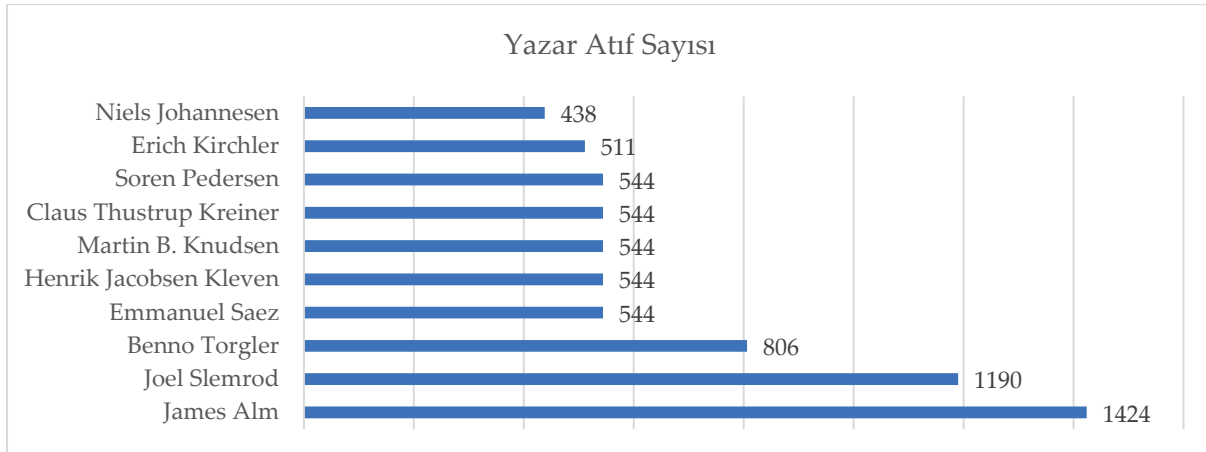
Tablo 1. Yayınların Bilim Alanı, Araştırma Bölgesi ve Yayıncısı

Yayınların Bilim Alanı			Örneklem Bölgesi			Yayıncı		
1	Ekonomi	1.227	1	Amerika	450	1	Elsevier	428
2	İşletme Finansmanı	288	2	İngiltere	239	2	Springer Nature	200
3	Hukuk	181	3	Almanya	205	3	Wiley	183
4	Maliye	142	4	İtalya	182	4	Taylor&Francis	168
5	Siyaset Bilimi	121	5	Fransa	85	5	Emerald Group	118

Grafik 2. Yazar Yayın Sayısı

Grafik 3. Yazar Atıf Sayısı

rulmuştur. 219 birim gözlem ile oluşturulan ağ haritasında 21 adet kümelenme 584 bağlantı ve toplam 741 bağlantı gücü gözlenmiştir. Bağlantı gücü en yüksek yazarlar sırasıyla; Erich Kirchler (26 yayın, 39 bağlantı, 61 bağ gücü), Friedrich Schneider (17 yayın, 19 bağlantı, 32 bağ gücü) ve James Alm (31 yayın, 19 bağlantı, 31 bağ gücü) olarak tespit edilmiştir (Şekil 1).

5.6. Kaynak Atıf Analizi

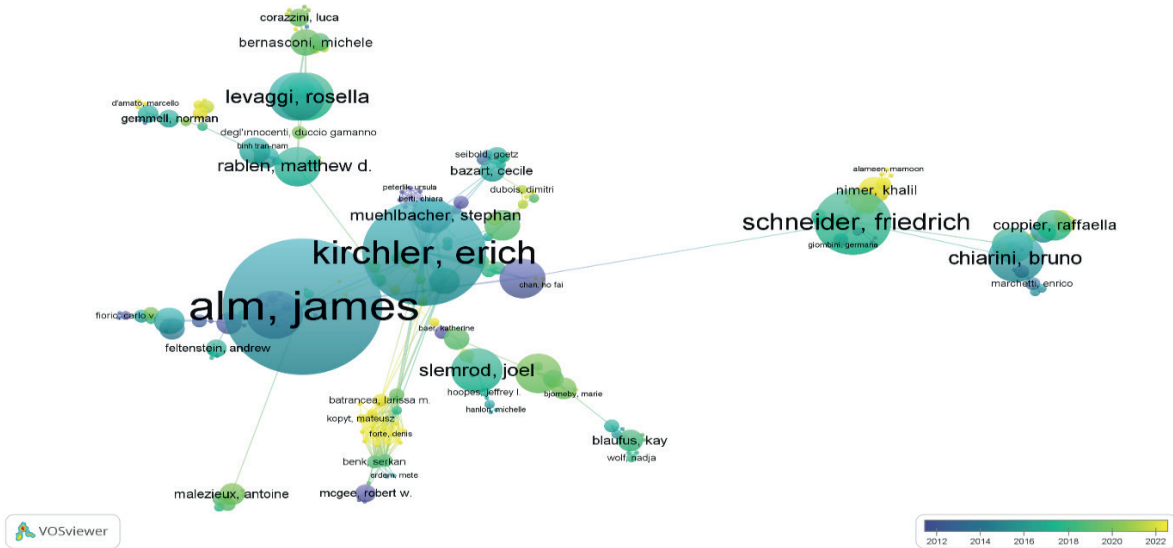
Atıfların kaynaklandığı dergileri belirlemek üzere en az 10 yayın ve en az 10 atıf kriteri ile toplam 29 gözlem birim üzerinden ağ haritası oluşturulmuştur. Analiz sonucunda 6 kümelenme ve

208 bağlantı tespit edilmiş olup toplam bağlantı gücü 887 olarak hesaplanmıştır. En fazla yayınlara temsil edilen ilk üç derginin sırasıyla, Journal of Public Economics (67 yayın, 1.507 atıf, 374 bağ gücü), International Tax and Public Finance (58 yayın, 817 atıf, 301 bağ gücü), Journal of Economic Psychology (50 yayın, 1.817 atıf, 306 bağ gücü) olarak tespit edilmiştir (Şekil 2).

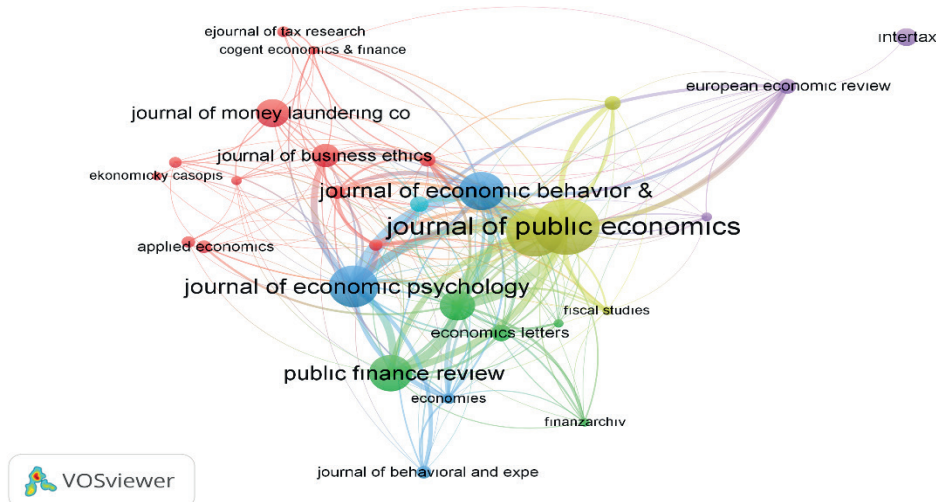
5.7. Ülke Atıf Analizi

Bu bölümde ülke bazında yayınlanan eser sayısı, atıf sayısı ve eser başına düşen ortalama atıf sayısı istatistikleri çıkarılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, vergi kaçırma kavramı ile ilgili eserlerin

Şekil 1. Yazarlar Arası İş birliğini Gösteren Ortak Yazar Bağları

Şekil 2. Dergi Atıf Bağları

en çok yayınlandığı ilk üç ülke sırasıyla; Amerika (234 yayın, 8611 atıf, 37 yayın başına ortalama atıf), İtalya (131 yayın, 1700 atıf, 13 yayın başına ortalama atıf) ve Almanya (116 yayın, 2294 atıf, 20 yayın başına ortalama atıf) olarak tespit edilmiştir. Türkiye bu sıralamada 16'ncı (18 yayın, 193 atıf ve 11 yayın başına ortalama atıf) olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Atıfların kaynaklandığı ülkeleri belirlemek için en az 10 yayın ve en az 10 atıf kriteri ile oluşturulan yer paylaşımli ağ haritası sonucuna göre; 34 birim gözlem üzerinden 5 kümelenme ve 418 bağlantı tespit edilmiş olup toplam bağlantı gücü 5.832 olarak hesaplanmıştır. Bağlantı gücü göstergeleri açısından ilk üç sıradaki ülke; Amerika (2.349) Almanya (1.261) ve İtalya (1.106) olarak tespit edilmiştir (Şekil 3).

5.8. Kurum Atıf Analizi

Kurum atıflarını belirlemek üzere en az 10 yayın ve en az 10 atıf kriteri ile 13 gözlem birimi üzerinden ağ haritası oluşturulmuştur. Analiz

sonucunda 3 kümelenme, 65 bağlantı ve toplam 408 bağlantı gücü tespit edilmiştir. En fazla yayınla temsil edilen ilk üç kurum sırasıyla; 29 yayınla CESİFO-Uluslararası Araştırma Ağı (Almanya), 22 yayınla Tulane Üniversitesi (Amerika) ve Viyana Üniversitesi (Avusturya) olarak belirlenmiştir. En çok atıf alan ilk üç kurumun ise Amerikan üniversiteleri olduğu belirlenmiştir. Bu kurumlar sırasıyla Kaliforniya Üniversitesi (1.410 atıf, 299 bağ gücü), Michigan Üniversitesi (1.252 atıf, 288 bağ gücü) ve Georgia Devlet Üniversitesi (1.238 atıf, 326 bağ gücü) olarak tespit edilmiştir (Şekil 4).

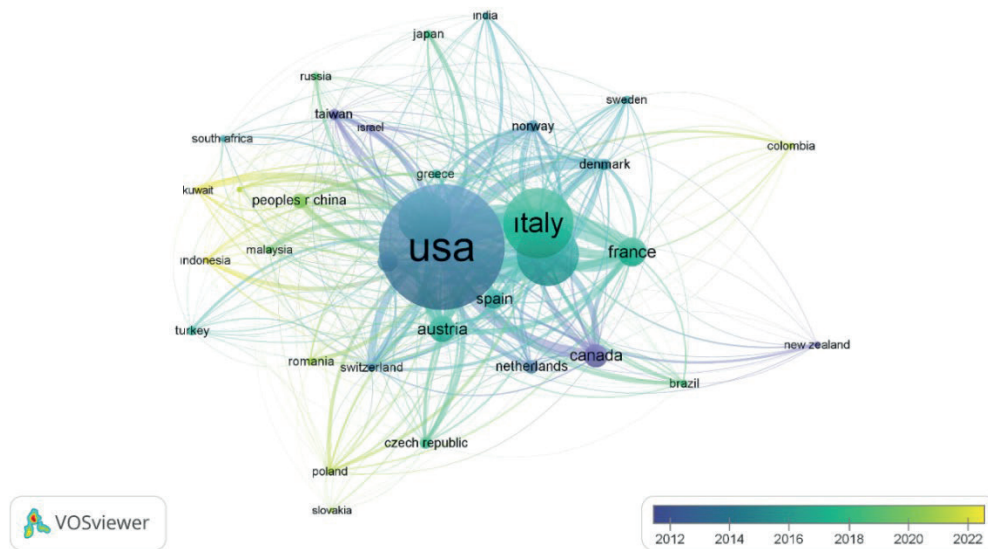
5.9. Anahtar Sözcük Analizi

Eserlerde kullanılan anahtar sözcük bağlarını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, toplam 1.894 farklı anahtar kelime içinde en az 10 kez tekrarlanan 27 gözlem birimi üzerinden yoğunluk görseli oluşturulmuştur. Ortak anahtar sözcükler kapsamında 5 kümelenmenin, 125 bağlantının ve 635 bağlantı gücünün varlığı tespit edilmiştir. İlgili yayınlarda 654 kez tekrarla-

Tablo 2. Ülke Bazında Yayın ve Atıf Sayıları

Sıra	Ülke Adı	Yayın Sayısı	Toplam Atıf	Ortalama Atıf	Bağlantı Gücü
1	Amerika	234	8611	37	2.349
2	İtalya	131	1700	13	1.106
3	Almanya	116	2294	20	1.261
4	İngiltere	99	2524	25	1.007
5	Fransa	54	1149	21	745
16	Türkiye	18	193	11	73

Şekil 3. Ülkelerin Atıf Bağları

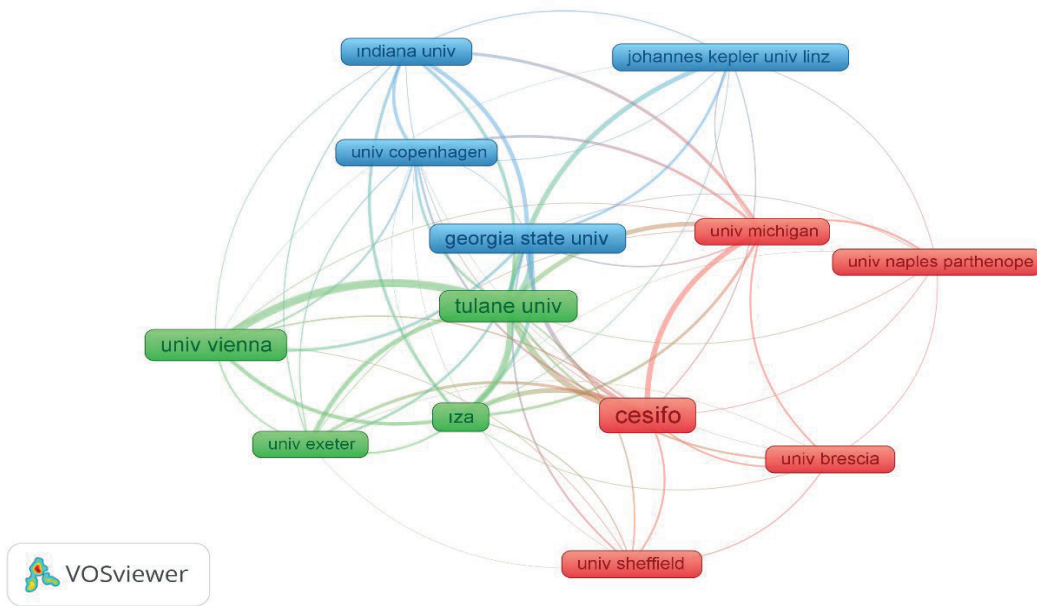
nan vergi kaçırma (tax evasion) anahtar sözcüğü ile en sık kullanılan anahtar sözcüklerin, vergi uyumu (tax compliance, 98 tekrar, 125 bağ gücü), vergi ahlakı (tax morale, 47 tekrar, 70 bağ gücü), yolsuzluk (corruption, 47 tekrar, 66 bağ gücü) ve vergiden kaçınma (tax avoidance, 42 tekrar, 65 bağ gücü) olduğu belirlenmiştir (Şekil 5).

5.10. Metinlerin Bibliyometrik Eşleşme Analizi

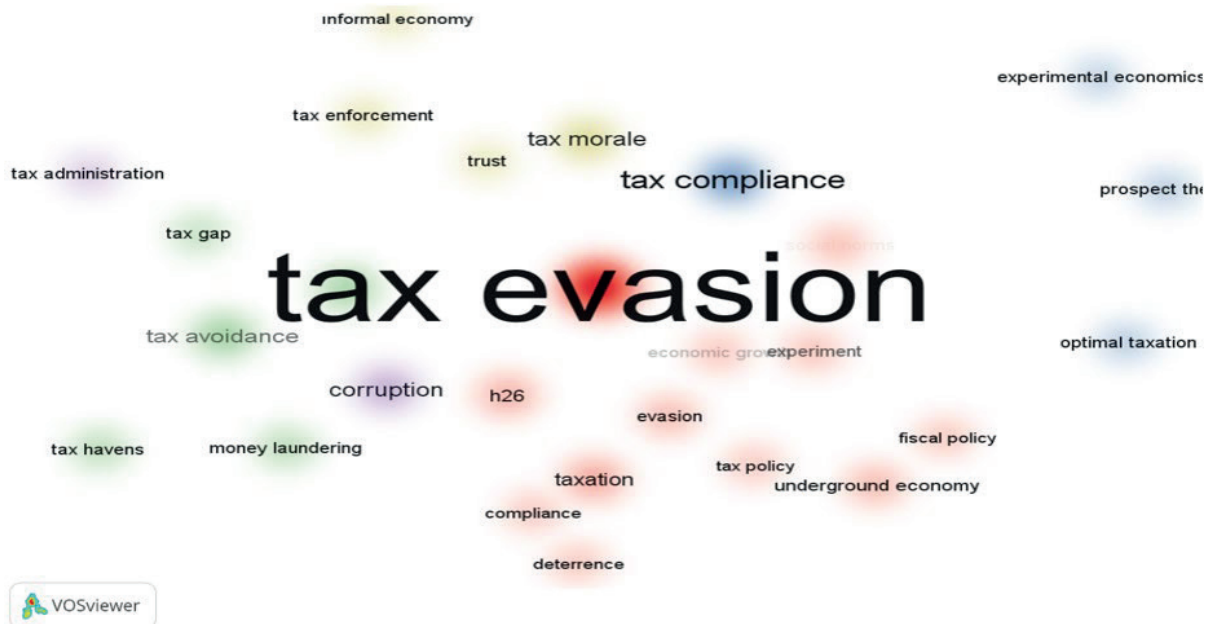
Bibliyografik eşleşme, birbirinden bağımsız iki

kaynak tarafından alıntılanmış ortak bir esere atıf yapılması durumunu ifade etmektedir (Harmandaroğlu, 2024: 34) . En az 5 atıf almış olma kriteri ile seçilen ve aralarında bağlantı bulunan 571 birim gözlem ile yapılan analize göre 7 kümelene, 67.103 bağlantı ve 142.908 toplam bağlantı gücü hesaplanmıştır. En fazla bibliyografik eşleşme olan yayınlar 544 alıntı ile Kleven (2011), 511 alıntı ile Slemrod (2007) ve 478 alıntı ile Alm (2006b) olmuştur. Toplam bağlantı gücünün en

Şekil 4. Kurumların Atıf Bağları

Şekil 5. Sık Kullanılan Anahtar Sözcükler

yüksek olduğu yayınlar ise 1.769 bağ gücü ile Alm (2012a), 1.673 bağ gücü ile Paleka (2023) ve 1.672 bağ gücü ile Alm (2011) olmuştur (Şekil 6).

5.11. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Analizi

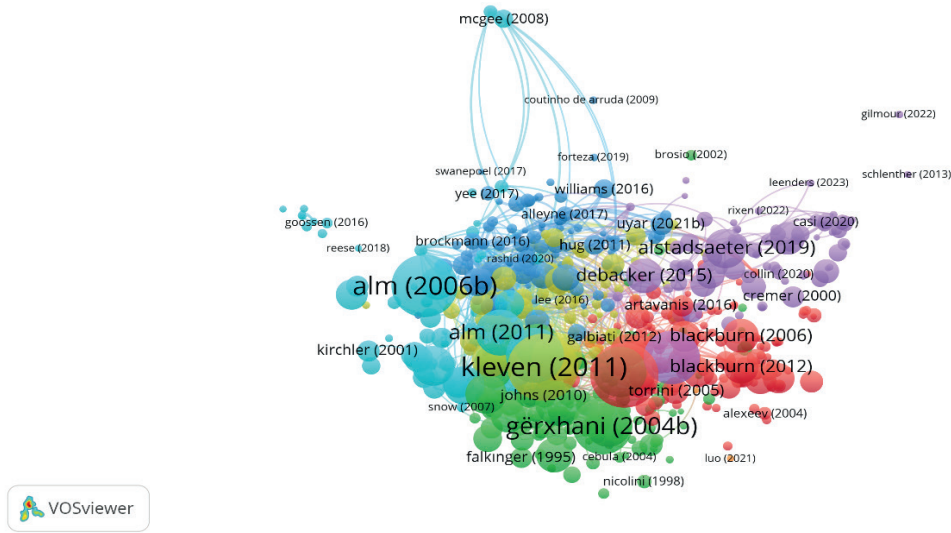
Yazarların bibliyometrik eşleşme bağlarını belirlemek amacıyla en az 5 yayın ve en az 1 atıf kriteriyle oluşturulan yer paylaşımli bağ haritasına göre, 51 birim gözlem 6 kümelenme, 1.201 bağlantı ve 53.136 toplam bağlantı gücü elde edilmiştir. En fazla bibliyografik eşleşme olan yazarların atıf sıralamasına göre; James Alm (1.424 atıf

12.295 bağ gücü), Joel Slemrod (1.190 atıf, 2.739 bağ gücü) ve Benno Torgler (806 atıf, 3.179 bağ gücü) olduğu belirlenmiştir (Şekil 7).

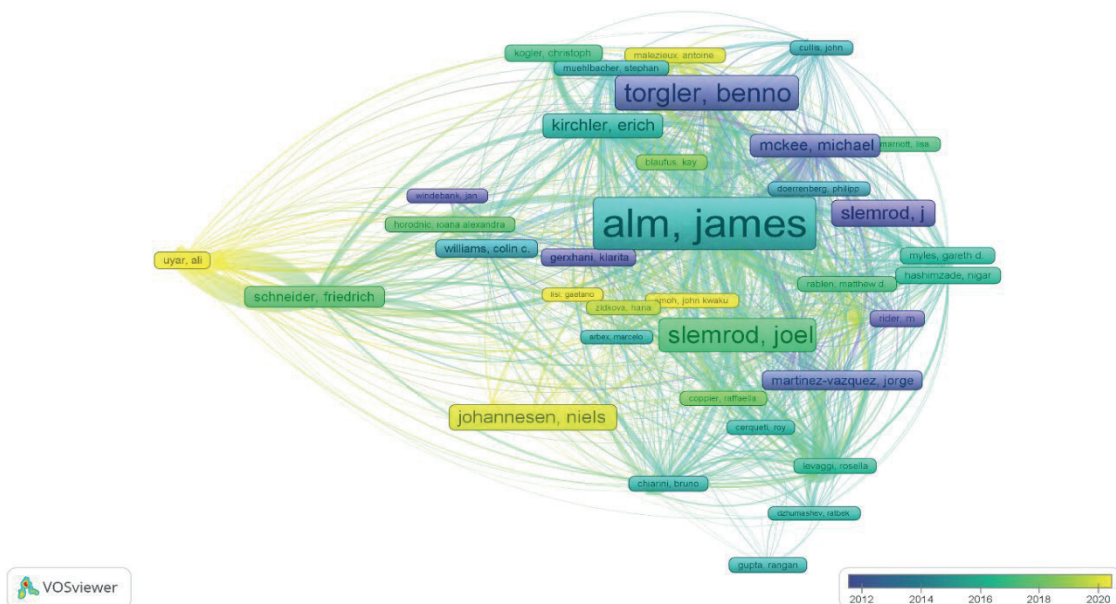
5.12. Yazarların Ortak Atıf Analizi

Bir yayında birlikte alıntı yapılan farklı eserler ortak atıf (co-citation) olarak isimlendirilmektedir. Birlikte en az 50 atıf alan yazar kriteri seçimiyle aralarında bağlantı bulunan 24 birim gözlem 2 kümelenme, 276 bağlantı ve 24.080 bağlantı gücü tespit edilmiştir. Analiz sonucunda en yüksek ortak atıf yapılan yazarların sırasıyla; James Alm

Şekil 6. Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Bağları

Şekil 7. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Bağları

(1.095 atıf, 13.260 bağ gücü), Benno Torgler (560 atıf, 8.153 bağ gücü) ve Joel Slemrod (488 atıf, 5.611 bağ gücü) olduğu belirlenmiştir (Şekil 8).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

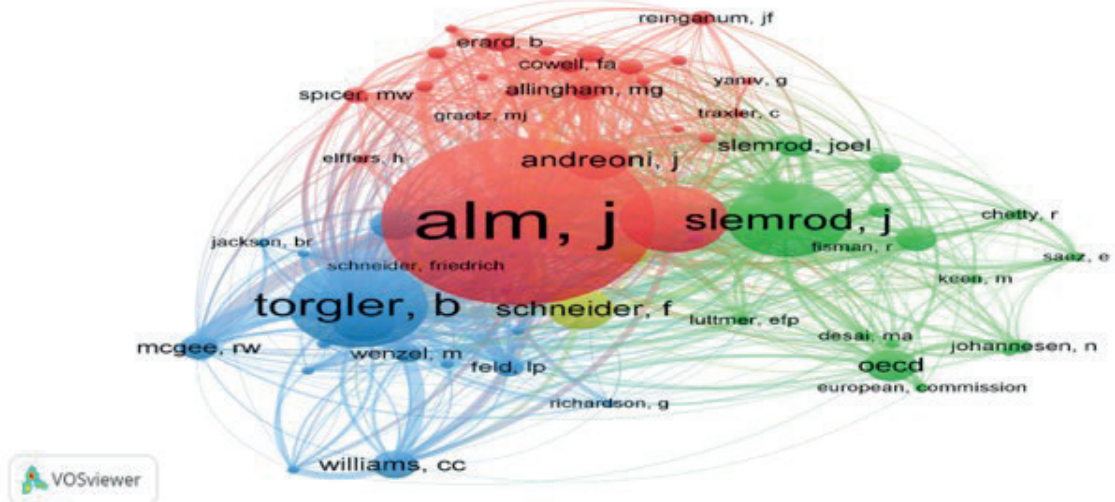
Bu çalışmayla, vergi kaçırma kavramı üzerine yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiş ve alana ilişkin bilimsel üretimin genel dinamikleri ortaya konmuştur. Araştırma, vergi kaçakçılığının küresel ilgi gören ve farklı bakış açılarından birçok alanda ele alınabilecek bir konu olduğunu göstermektedir. Çalışmada, WOS veri tabanında son 30 yıl içinde (1995-2024) yayınlanan makaleler araştırma kapsamına dahil edilmiş ve 1.910 yayın veri setini oluşturmuştur. Vosviewer programı yardımıyla yapılan analizler sonucunda; yıllar itibarıyla en çok eserin 2020 yılında (155 yayın) yayınlandığı belirlenmiştir. En çok yayın yapan ülkenin Amerika (234), en çok araştırma yapılan bölgenin yine Amerika (450) olduğu tespit edilmiştir. En çok yayın yapılan bilim alanının ekonomi (1.227), en çok yayın yapan derginin Journal of Public Economics (67) ve en çok yayın yapan yayıncının Elsevier (428) olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, en üretken yazarın Colin C. Williams (41 yayın), en etkili yazarın James Alm (1.424 atıf) ve bağlantı gücü en yüksek yazarın Erich Kirchler (61) olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları, vergi kaçırma temasının yıllar içerisinde giderek artan bir akademik ilgililik kazandığını, zaman içinde farklı bilim alanları

kapsamında incelemeye konu olduğunu, vergi kaçırma temasıyla en çok kullanılan anahtar kelimelerin vergi uyumu, vergi ahlakı, yolsuzluk ve vergiden kaçınma olduğu ve bu temaların literatüre yön veren önemli konular arasında yer aldığını ortaya koymaktadır.

Vergi kaçırma ile ilgili bilimsel literatürün derinlemesine analiz edilmesi, bu alanın akademik gelişimini, temel eğilimlerini ve gelecek perspektiflerini anlamak açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışma, vergi kaçırma alanındaki akademik yayınları kapsamlı bir şekilde değerlendirecek, gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalara yön gösterici bir nitelik taşımaktadır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ve çıkarımlar doğrultusunda, akademik dünyaya ve idari uygulamalara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Bibliyometrik analizler, gelecekteki akademik araştırmaların yönlendirilmesinde temel bir rehber olarak ele alınmalı ve sistematik bir şekilde uygulanmalıdır.
- Vergi kaçırma konusundaki akademik çalışmaların büyük ölçüde belirli ülkelerle sınırlı kaldığı göz önünde bulundurularak, farklı coğrafi bölgelerde ampirik araştırmaların yaygınlaştırılması teşvik edilmelidir.
- Vergi kaçırma olgusunun daha geniş bir perspektifle ele alınabilmesi için, muhasebe etiği, davranışsal ekonomi ve hukuk gibi doğrudan

Şekil 8. Ortak Atıf Yapılan Yazarlar Arası Bağlar

ilişkili disiplinlerle iş birliği yapılarak disiplinlerarası çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

- Vergi kaçırma eğilimini etkileyen faktörler arasında yer alan vergi bilinci ve vergi ahlakı algısının güçlendirilmesine yönelik kapsamlı eğitim programları ve bilinçlendirme kampanyaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Uluslararası düzeyde başarılı olmuş vergi politikaları ve iyi uygulama örnekleri analiz edilerek, uygun şekilde adapte edilmesi sağlanmalıdır.

Bu çalışma, vergi kaçırma alanında gerçekleştirilen akademik üretimi bibliyometrik bir yaklaşımla inceleyerek hem teorik hem de pratik anlamda önemli katkılar sunmaktadır. Gelecekte bu alanda yapılacak daha ayrıntılı ve kapsamlı çalışmalar ile vergi kaçırma olgusunun çok boyutlu dinamikleri daha iyi anlaşılacak ve etkili çözüm önerileri geliştirilebilecektir.

KAYNAKÇA

- AKGÜN, M. & KARATAŞ, B. (2017). Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2000-2016). *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*. 17(52), ss. 19-34.
- AL, U. (2008). *Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALKAUSAR, B., SOEMARSONO, P. N. & PANGESTI, N. G. (2021). A bibliometric analysis of tax evasion issues in the last decade. *The International Journal of Applied Business*. 5(2), s.193-202.
- ALLINGHAM, M. G. & SANDMO, A. (1972). Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis. *Journal of Public Economics*. (1), 323-338.
- BARBU, L., HOROBET, A., BELASCU, L. & ILIE, A.

G. (2024). Approaches to tax evasion: a bibliometric and mapping analysis of Web of Science indexed studies. *Journal of Business Economics and Management*. 25(1), 1-20.

BUELE, I. & GUERRA, T. (2021). Bibliometric analysis of scientific production on tax evasion in ScienceDirect, years 2010 to 2019. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 24(2), 1-15.

ÇELİKKAYA, A. (2013). Vergi Teorisi. içinde *Verginin Tanımı, Amaçları, Tarihsel ve Teorik Gelişimi*. Ed: İ. Sağbaş. ss. 2-19). Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

DAYIOĞLU, M. R. (2018). *Mali Sosyoloji ve Vergi Uyum*. Ankara: Gazi Kitabevi.

FREY, B. S. & TORGLER, B. (2007). Tax Morale And Conditional Cooperation. *Journal of comparative economics*. 35(1), 136-159.

HARMANDAROĞLU, S. F. (2024). Sürdürülebilir pazarlama yönetiminin bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 7(1), 23-44.

HOFMANN, E., VORACEK, M., BOCK, C. & KIRCHLER, E. (2017). Tax compliance across sociodemographic categories: Metaanalyses of survey studies in 111 countries. *Journal of Economic Psychology*. (62), 63-71.

KAHNEMAN, D. & TVERSKY, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*. 47(2), 263-291.

KIRCHLER, E., MACIEJOVSKY, B. & SCHNEIDER, F. (2003). Everyday Representations of Tax Avoidance, Tax Evasion, And Tax Flight: Do Legal Differences Matter?. *Journal of Economic Psychology*. 24(4), 535-553.

MANSOUR, A. A. Z., AHMI, A., ALKHUZAIE, A. S. H., ALHMOOD, M. A., POPOOLA, O. M. J. & ALTARAWNEH, M. (2023). State of art in tax evasion research: A bibliometric review. *Review of Education*. 11(3), e3422.

MARTINEZ-VAZQUEZ, J. & TORGLER, B. (2007). The Evolution of Tax Morale In Modern Spain. *Journal of Economic Issues*. 43(1), 1-28.

MCBURNEY, M. K. & NOVAK, P. L. (2002). What Is Bibliometrics And Why Should You Care? *Professional Communication Conference, IPCC*. Proceedings, 108-114.

MUTLUER, M. K. (1979). Vergi Ceza Hukuku. Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.

NEVZOROVA, E. N., BOBEK, S., KIREENKO, A. P. & SKLYAROV, R. A. (2016). Tax evasion: The discourse among government, business and science community

based on bibliometric analysis. *Journal of Tax Reform*. 2(3), 227–244.

NEVZOROVA, E. N., KIREENKO, A. P. & SKLYAROV, R. A. (2017). Bibliometric analysis of the literature on tax evasion in Russia and foreign countries. *Journal of Tax Reform*. 3(2), 115–130.

ÖMERCİOĞLU, A. (2018). Vergi Demokrasisi. Ankara: Gazi Kitabevi.

ÖNCEL, M., KUMRULU, A. & ÇAĞAN, N. (2014). Vergi Hukuku (23 b.). Ankara: Turhan Kitabevi.

POLAT, C., SAĞLAM, M. & SARI, T. (2013). Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 27(2), 273-288.

PRITCHARD, A. (1969). Statistical Bibliography or Bibliometrics, *Journal of Documentation*. (25), 348-349.

SARUÇ, N. T. (2013). Vergi Teorisi. içinde *Vergi Uyumu ve Kısıtları*. Ed: İ. Sağbaş. ss. 36-63. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

SIRKECI, O. & ABDULA, M. S. (2015). Ortadoğu uygarlıklarında vergi uygulamaları. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 1(4), 1239-1252.

SONG, Y. & YARBROUGH, T. E. (1978). Tax Ethics and Taxpayer Attitudes: A Survey. *Public Administration Review*. 38(5), 442-452.

TORGLER, B. (2003). Tax Morale And Institutions. *Center for Research in Economics, Management and The Arts*. (9), 1-36.

YITZHAKI, S. (1974). A Note On Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis. *Journal of Public Economics*. (3), 201-202.